

ԳԵՂՈՆ Ի ՊԱՏԻ ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻՆ

Ինչպէս գետ մը անհուն, հինաւուրց լեռներու ան հատոյց բարձունքներէն ծնած, եւ որ անհաշուելի ժամանակներէ ի վեր արեւուն տակ կ'պտտցնէ իր մեծ թարմ կեանքը մշտադուր ու երգեցիկ, դուն կ'վազես դարերուն մէջէն, ո՛վ գեղեցիկ ու քաղցր Լեզու Հայկական: Քու ակունքդ կ'կորսուի անցեալին ալեւոր սարերուն մշուշին տակ խորհրդասքող, Առասպելական ստուերներուն վեհութեան ծոցէն, ինչպէս կաղնի մը հաստաբերձ, քու նորացայտ ուղիներահոսմանդ վերեւ, կանգուն, դեռ կ'տեսնենք՝ պայծառ զէմքը, հսկայ դիցակերպ Հայկին, որ քու վրայ թափեցուց բռնութեան դէմ առաջին բազուկը՝ արձրացնող հերոսի իր արու նայուածքը հայրական, եւ ինչպէս բուրաստան մը շուշաններու, մեր որդիական աչքերուն զմայլած խանդաղատանքը դեռ կ'նշմարէ վճիտ գեղեցկութիւնը աննենգ Արային որ քու եզերքդ ի վար արշալոյսի մը պէս շողաց եւ իր անեղծ մարութեան մէջ քաղցրորէն մարեցաւ, Ու դեռ քանի՛ դէմքեր մետաքսէ բամբիշներու, պղնձէ դիւցազներու, խունկէ մարգարէներու ու կրակէ բերթողներու, որ քու ծփանքներուդ մէջ իրենց երազը հայելացուցին:

Հարիւր ցեղ, է՛ն հզօրներէն եւ է՛ն նուրբերէն, է՛ն ազնիւներէն եւ է՛ն վայրագներէն, քու ափունքներդ անցան, Անոնցմէ շատերը, որ ժպտահեցան քեզ ցամքեցնելու մտածումն ունենալ, իրենց բուն անցքին յարուցած փոշիին մէջ թաղուեցան եւ կորան առ յաւէտ. իսկ դուն՝ անոնց անձնիւրէն շող մը, երանգ մը, թոյր մը, զանակներ առ իր ամփոփեցիր քու ծոցիդ մէջ եւ քու պատմութեանիդ շքեղութիւնը անոնցմով պերճացուցիր, ու՛ յամառ ու մշտակայտառ՝ դարերուն մէջէն քու վազրդ շարունակեցիր:

Ո՛վ մեզի վերստին լսելի պիտի ընէ մեծապանծ նուագները, ազնուական տաղերն ու ազատախրոխտ յաղթերգները զոր ալիքներդ հնչեցուցին այն ոսկեղէն օրերուն, երբ փառքին երկվարը՝ բոցակն ու հրաբաշ ու լուսասմբակ՝ քու հողիդ վրայ սիգարշաւ կ'վազէր՝ Տիգրանին ու Տըրդատին հուժկու մեռքովը սանձուած, ժամանակին խաւարներուն տակ թաղուած՝ կ'ընանան անոնք, Բայց մենք անոնց արձագանգը կ'գտնենք յազթ ու լիալիր համերգութեանը մէջ զոր դուն բարձրացուցիր Մեսրոպեան Հոլլին աստուածային շունչին տակ, երբ՝ դարաւոր բազմաբարդ նիգերովդ, գալարումներովդ եւ խոյանքներովդ գօրացած՝ քու մէջդ ցոլացող արեւուն, ծոցդ թափանցող բոլոր տեսիլներուն, վրայ հսկող բոլոր ցեղերուն կորովը իւրացուցած՝ քու գերագոյն հասունութեանդ ու մեծվայելութեանդ մէջ շքեղափառ շողացիր, քու ներդաշնակ ու փարթամ ծփանքներուդ վրայ խաղցնելով հայրենի լուսավառ ծիրանին, ափունքներդ զարդարած՝ պահլաւիկ հզօր բարտիներուն կոթողներովը, ատտիկեան ձիթենիներուն նրբին փունջերովն ու ասորական նոճիներուն մելամաղձիկ երկնասլացմամբը:

Օր մը, մրրիկ մը քեզ սարսեց եւ ջուրերդ՝ փրփրակուտակ, յորձանապտոյտ, մեծամուռնչ, արշնաթոյր ու փայլակներով պատուտուած՝ արձակեցին երգ մը անօրինակ, խորին ու հզօր, մոլեգին ու դաշնաթաւալ, վեհօրէն դաժան, ու քաղցրորէն ահաւոր, երգ մը կարծես հրեշտակապետներուն փողովը հնչուած՝ երախարաց դժոխքի մը արհաւիրքներուն վերեւ, Նարեկայ Մանագին հոգին էր որ վրայէդ կ'անցնէր...

Ատեններ յետոյ, լուսնակ գիշեր մը աննձան անուշութեամբ քեզ լուսածաղկեցուց, ջուրերդ, անթոյր ալեակներով, երանաւէտ յափշտակութեան մէջ մեզմօրօր՝ արծաթ նշոյլներու մեղրահոս տարափի մը տակ ցոլցուն՝ երգեցին նուագ մը սիրոյ եւ օրհնութեան, Շնորհալիին սիրտն էր որ քու վրայ կ'ճառագայթէր:

Եկան մեծ աղէտքի օրեր, Փառքն ու գօրութիւնը հեռացան ափերէդ, Քշուառութիւնը ծանրացաւ վրայ, ժանտ հոգեր իրենց սեւ թելերով ծոցդ քզքտեցին, Արիւնի անձրեւ մը տեղաց վերայ ու զքեզ կարմրեցուց, Դիակներու աղիողորմ շեղչակոյտներ ալիքներուդ վրայ ծփացին, Հուրերդ աղարտուեցան, փտութեան պիղծ գոյներովը հագուեցան, Ու պահ մը մահուան աղչամուղչն զգացիր քու վերեւդ հողաթել, եւ լակայն քու ներքին կորովդ յազթնց մահուան, եւ դուն վերակենդանացար՝ նորոգուած, աւելի քան երբէք երիտասարդ, Նոր գարուն մը ճաճանչեց, քու ջուրերդ մարբեց, բիւրեղի թափանցկութիւն եւ սատափի փայլ տուաւ անոնց, քնքուշ թելերով զեփիւռ մը քու ծոցդ ալ զովացուց, առաւօտեան լոյս մը վարդ ու շուշան թափեց վրայ, ափանցդ վրայ այգիներ փթթեցան, ու սոխակներ եկան անոնց բարի ստուերներուն մէջ թաքչած՝ իրենց գորովոտ ու քաղցր խազերը մրմնշել, Աշուղներուն երամն էր մելանուշ...

Եւ այսօր ա՛յնքան այլազան վայրերու, ա՛յնքան բազմաթիւ դարերու, ա՛յնքան տարանման հանգամանքներու մէջէն անցնելէ, մեծագոյն փառքերն ու ահաւորագոյն դժբախտութիւնները ճանչնալէ յետոյ, դուն կ'հօսիս միշտ, ո՛վ Լեզու Հայկական, կ'հօսիս՝ առոյգ եւ պայծառ, Դարաւոր վազրդ քեզ չէ յոգնեցուցած, քեզ չէ ծերացուցած, Մշտանորոգ երիտասարդութեան զազունիքը քու մէջդ է, Դուն հիմա կ'միացնես քու հին մեծ օրերուդ ոսկեհուռ պատմութեանին պերճութիւնը աշուղական այգաշողման խանդաղատալից եւ քնքուշ շնորհին, մերթ անպատուժ քաղցրութիւնն ունիս գորովով ահազմուն մայրերուն նայուածքին, մերթ կուռ փայլը մեր հերոսներուն արոյրէ հոգիին, մերթ կ'ցրլացնես ահեղ կարմիրը մեր գեհենական աղէտներուն եւ մերթ արեգեափայլ ճառագայթում մը մեր ազնիւ յոյսերուն, եւ դուն քու ջուրերուդ բոլոր բերաններովը Ազատութիւնը երգեցիր, այնքան խոր ու հուժկու եւ անուշ շեշտով մը, որ Արեւելքն ամբողջ զըրգեցաւ երգիդ հնչիւնէն եւ ահա զայն գերեզմանող խաւարին մէջէն մեծ Այգու մը լոյսը աղամանդափառ կ'նշուլէ...

Ո՛վ մեր լեզուն, հայելի բարութեան, քաջութեան, գորովի եւ քաղցրութեան, դուն մեր սրբութիւնը, մեր հոգին, մեր արիւնը, մեր խելութիւնը, մեր փառքն ու պատիւն ես, Դուն ամէնէն շքեղ երեւոյթներէն մէկն ես տիեզերական ուժին, Մարքան կեանքը երկրիս վրայ տուէ, դուն պիտի շարունակես քու վեհանմն ու պայծառ գնացրդ ժամանակին անժայր դաշտերուն մէջէն յաղթանակօրէն պտտցնել: